

וקראת לשבת עיונג

אלון מרין הפאכע באקציע וואסווא פלאנץ

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סליבה ע"ה | לע"נ שלמה יחיאל בן שבע ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ רחל שנהיה בת מנורה ע"ה

לע"נ מרן רשכבה"ג שמריהו יוסף חיים בן פעשא מרים זצוק"ל ומרן ראש הישיבה הגאון ר' שלום בן תופחה זצוק"ל

גליון מס' 669
פרשת לך לך
י"א בחשוון התשפ"ג

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

כחודש לפני הסתלקותו סיפר מרן זצ"ל: "לפני שישים שנה, גרתי ברחוב אלקנה בירושלים. בשבת אחת היה גשם סוער וסופות חזקות, חורף קר שרר בירושלים, כולם היו ספונים בבתיהם, התחממו ליד התנור. פתאום דופק בדלת ביתי הגאון רבי צבי סימן טוב, הוא רוצה לדבר איתי. "שאלתי אותו: מה כבודו טרח לבוא אלי בשבת כה גשומה? הוא סיפר לי: שלאחד המתפללים בבית הכנסת יש ב"ה ששה בנים, ואמר לו כי מתכוון לרשום את ילדיו בבית ספר 'מוריה'. זה היה בית ספר ממלכתי שלמדו שם בנים ובנות יחד. ניסיתי להשפיע עליו שישלח את בניו לתלמוד תורה, אך הוא סירב, בטוענו כי בת"ת לא יהיה להם 'בגרות' ולא יוכלו להתפרנס אח"כ. לכן בא אלי שאשפיע עליו, חבל עליהם. אז לא היה, כמו היום שיכלו לרשום את הילדים בבתי ספר מתי שרוצים, היה רישום פעם בשנה. והשבוע זה שבוע הרישום, לכן באתי מיד, אלו דברים שמותר להשפיע עליהם גם בשבת.

"שמעתי את דבריו. קמתי ולבשתי את המעיל. בני ביתי שאלו אותי: היכן אני הולך בזכה גשם סוער? קר בחוץ! אך אמרתי כי חייב אני ללכת עם הרב סימן טוב לבקר מישהו. דבר מצוה לא דוחים. התפללתי להקב"ה שיכניס את הדברים הנכונים בפי, שאוכל לשכנעו. הוא היה גר בשכונת הבוכרים. עלינו אליו הביתה בעיצומה של יום השבת, הוא לא ציפה לאורחים בשבת גשומה כזו. 'ברוכים הבאים' - הוא קיבל אותנו בשמחה, ידעתי אם כך אנו רצויים אצלו בבית... דיברנו אתו שעה שלימה. בס"ד בסוף הוא השתכנע, ואמר לי: כי את כל הבנים ירשום לאחר שבת בתלמודי תורה, אך את הבן הגדול שכבר לומד בכיתה ח' ישאיר, הוא כבר לקראת הסוף, וחבל שלא יסיים ויתקדם ל'בגרות' שלו. ניסינו לשכנעו, אך הוא לא היה מוכן לשמוע בשום פנים ואופן". מרן סיים את סיפורו: "אספר לך מה היה בסוף, ילדיו אכן גדלו, והם כיום כולם שומרי תורה ומצוות קלה כבחמורה. אך הילדים שנכנסו ללמוד בתלמודי תורה, כל אחד משמש בתפקיד תורני חשוב, אחד הוא רב עיר, השני אב בית דין, השלישי ראש כולל, הרביעי רב קהילה בראשל"צ, החמישי מורה הוראה חשוב. ורק הבן הגדול מהשישה בנים, יצא חשמלאי. ברוך השם הוא שומר תורה ומצוות, אבל מה יצא מכל הבגרות שלו? חשמלאי! מתקן תנורים ומאווררים. איפוא היה האבא? חשב על הבגרות שלו. הא?!..."

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום ואור ואלק שלום"א

משקפיים בסגנון אחר

להבנת מעשי האבות - נחוצות משקפיים אחרות!

בפרשיות ספר בראשית, חייבים אנו להזהר זהירות רבה בקראינו על מעשי האבות. משום שבשוגג ובלי משים עלולים אנו לגמד ולהקטין אותם למושגים שלנו, ולהבנתנו. משל למה הדבר דומה? פעם נפגש הגאון הקדוש בעל "דברי חיים" מצאנז זצ"ל עם רעו הגאון הקדוש בעל "עטרת ישועה" מדז'קוב זצ"ל, שניהם מזקני וגדולי הדור, וידידים נאמנים. התמרמר הרבי מצאנז, ואמר לחברו: "הנה זקני כבר הלבין, וטרם שבת בתשובה על חטאי נעוריי".

התבונן חברו, וראה שאחד מן הנאספים מתחייך בהקלה. כאילו אמר: אם גדול הדור טרם שב על חטאי נעוריי, אם כן אין מצבי נורא כל כך...

גער בו הרבי מדז'קוב ואמר לו: "שוטה שבעולם, היודע אתה מה היו חטאיו של הרבי? שבאמצע תפילת העמידה עלה בדעתו לתרץ סתירה בדברי הרמב"ם! על כך שב הוא בתשובה כבר שבעים שנה, ועדיין לא נחה דעתו! האם אתה משווה את 'חטאיו' לחטאיך?!... כלפי מה הדברים אמורים? בפרשתנו פורץ סכסוך בין הגר, השפחה המצרית של שרה, לבין שרה אמנו. ונאמר: "ותענה שרה, ותברח מפניה".

אנו מקבלים את הדברים כפשוטם. "ותענה", עינני בפרך, שעבוד ועבדות. אולם, כמה רחוקים מושגים אלו מרבותינו הקדושים, ובפרט מאבות האומה, ומביתו של אברהם אבינו בפרט - "חסד לאברהם" - בית של חסד בלי גבול. ושרה אמנו היתה מיסודות בית זה, כל זמן שהיתה שרה אמנו בחיים היה ענן שורה על האוהל, וברכה נשתלחה בעיסה, והנר דלק מערב שבת לערב שבת, הכל בזכותה של שרה הצדקת!

וכמה גדול היה החסד שעשתה שרה עם הגר! היא לקחה את שפחתה, ושידלה אותה בדברים כדי שתסכים להנשא לבעלה! ולא בתור פילגש, אלא בתור אשה וגבירה! האם יש 'עין טובה' גדולה מזו? אלא שהגר הרעילה את האוירה בבית, הוציאה שם רע על שרה, וגמלה לה רעה תחת טובה. כשראתה שהיא בהריון, אמרה לכולם: שרה זו מתחזה לצדקת. אבל במרום יודעים שאין היא כזו, ולא הניחוהו להרות מאברהם הצדיק. ואני, אך נישאתי לו, וכבר אני הרה!... מה עשתה שרה, עינתה אותה. כך כתוב. אנו יודעים מהו עינני במושגים שלנו, אבל לחכמינו היו מושגים אחרים לגמרי!

עינני, מהו? הכתוב אומר "כל אלמנה ויתום לא תענון", ורשי מדגיש שם שהכוונה לכל אדם, אלא שאלמנה ויתום פגיעים יותר לעינני. למה הכוונה שם, עד היכן המושג עינני? מספרים חכמינו, שכאשר מלכות רומי הוציאה את נשיא ישראל רבן שמעון בן גמליאל להריגה, היה מצטער, כי לא מצא בידו כל עוון! אמר לו רבי ישמעאל כהן גדול: אולי מישהו בא לשאול שאלה, ועיכת אותו עד שתסיים את הארוחה, והתורה אמרה: "אם ענה תענה אותו שמוע אשמע צעקתו, וחרה אפי!" נזכר רבן שמעון בן גמליאל שהיה כזה מעשה - פעם אחת בכל ימי חייו! - שאשה באה לשאול שאלה, והוא הניח לה לחכות עד שיקשור את שרוכי נעליו! לפי רוב גדלותם ורוממותם, לפי מה שתובעים מהם, גם זה נחשב לעינני! והסיפור מסתיים במלים: "בלשון הזו אמר לו: 'ישמעאל אחי, ניחמתני!' אני כבר יודע על מה נגזר דיני ליהרג!..."

היה כדאי באמת לחשוב, האם כל חדרי ההמתנה של רופאים למיניהם, והתורים בקופות החולים ובמשרדי הממשלה, אין בהם משום 'עינני'! אבל עד שאנו דנים אחרים, נפנים את המבט אלינו עצמנו. כשבן הזוג קורא לנו, ואנו אומרים: "רק רגע, אני בא/ה מיד", רק נסיים את שתיית הקפה, את קריאת הכתבה. האין זה עינני. התעללות, אף אם זניחה, בנפש היקרה לנו מכל!

לסיכום: אין לנו מושג כמה דקים ועדינים הם 'חטאיהם' של האבות. אסור לנו להסתכל במעשי אבותינו הקדושים, באמת-המידה הקטנונית שלנו!

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

ישיא לוט את עיניו וגו' (יג, י).

ידוע, שהשונא הגדול של האדם הוא היצר הרע, כמו שכתב בספר "חובת הלבבות", ועל כן, הוא מקלקל לאדם בכל מה שיוכל. מתחילה מסית היצר הרע את האדם לחטוא כדי שיאבד את העולם הבא, ואחר כך הוא מקטרג עליו כדי שיאבד גם את העולם הזה. משל למה הדבר דומה? אמר רבי ישראל מאיר הכהן, בעל ה"חפץ חיים": לגביר, שחיפש מנהל שינהל את כל נכסיו המסועפים. לאחר חיפוש מזוקדק מצא איש המוכשר לזה, והבטיחו לתת לו שכרו מאה רובל לחודש.

הדבר נודע לשונא של האיש ההוא, וירע הדבר מאד בעיניו ששונאו מרוויח סך גדול כל כך.

לכן מיהר השונא אל הגביר ואמר לו: הלא יש לך אחוזה גדולה, ואין לך שום ריוח ממנה, וסיבת הדבר כי אין לך איש מוכשר להשגיח על דיירי האחוזה ולפקח עליהם ליטול מהם שכירותם בעתה ובזמנה, ונמצא שאתה מפסיד...

אתן לך עצה טובה, קח איש פלוני שהוא מוכשר לזה, ועל ידו תכניס לך החצר ריוח הרבה מאד, ועל נכסיו אמצא לך אפוטרופוס אחר. מצא הדבר חן בעיני הגביר, ויבא אל האיש ויאמר לו תדע, רעי ואהובי, כי על נכסי איני צריך כעת לאפוטרופוס, אני צריך אחד שישגיח על חצרי, אבל לזה איני יכול לשלם אלא רק עשרים רובל לחודש...

והאיש ההוא בגלל רוב דוחקו, נתרצה והסכים לזה.

כעבור שנה או שנתיים, חשב השונא ותמה בלבו: מה עשיתי שסיבבתי לו פרנסה של עשרים רובל לחודש?

הלך השונא וריכל על האיש אצל הגביר כמה עלילות שוא, עד שסילקו גם מהמשרה ההיא.

כן ממש עושה היצר הרע עם האדם – אמר ה"חפץ חיים" – בראותו שהוא איש ירא אלקים והולך בתום ומקיים התורה, אם כן הלא יש לו ריוח גדול שהוא העולם הבא, אז בא היצר הרע אל האדם ומסיתו שישתדל בענייני עולם הזה ויתעשר. ובראות היצר כי נעשתה עצתו, אומר הוא לנפשו: גם את הריחוק הקטן הזה אמנע משונאי!

בא היצר הרע שוב אל האדם ומסיתו לחטוא בממונו. וכאשר האדם שומע בעצת יצרו, הולך היצר ומקטרג עליו...

סוף דבר שניטל ממנו גם העושר.

כל זה מרומז בתורה במעשה לוט: "וירא את כל ככר הירדן כי כולה משקה", "ויבחר לו לוט וגו'", שבחר בתענוגי העולם הזה, ולבסוף כילה את כל נכסיו ע"י זה, כמו שכתוב: "המלט על נפשך".

נמצא שעל ידי שפרש בתחילה מאברהם ומדרכו, נגרם לו לבסוף שאיבד גם את כל נכסיו!...

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

אל נא תהי מריבה

כמה קשה היא מידת הכעס! כמה מקשה היא על חייו של האדם, ואינה נותנת לו מנוח! אה, מה רב ערכה של אישיות רגועה ונינוחה! אם היינו מבינים באמות כמה הכעס מזיק לנו, ופוגע ברקמת חיינו – אין ספק שהיינו משרשים לחלוטין את המידה הרעה הזו מקרבנו, ולא היינו מניחים לעצמנו עד שהיינו מגיעים למצב שאיש לא היה מצליח להכעיסנו יותר.

את המעשה דלהלן סיפר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, והיה מקדים ואומר שהסיפור שהוא עומד לספר הוא 'מסמור שיער' הדברים הובאו בקונטרס המופלא 'אגן הסהר' שיצא לזכרו של הגאון ז"ל. מעשה ביהודי שהיה רגזן במיוחד, והדבר הציק לו במאד, שהרי כבר אמרו חז"ל שהרתחנים חיהם אינם חיים (פסחים, דף ק"ג עמוד ב'). מחמת כעסו, לא היה איש זה נסבל בביתו, וגם לא בקרב ידידיו. הוא ניסה להיגמל מהכעס בדרכים שונות, אבל לא הצליח.

בשלב מסוים הגיע האיש למרן הסטייפלער זצ"ל, ותינה לפניו את צערו הגדו: "כבר ניסיתי את כל העצות שבעולם ולא הועילו לי", אמר האיש. רבן של כל בני הגולה הביט בו ברוך, ואמר שיש עצה שיתכן ותגמול אותו מהכעס, אבל בתנאי אחד, "האם תהיה מוכן לקיים את התנאי שאציע בפניך?" – שאל.

"כל תנאי שיאמר לי הרב, לא יהיה קשה בעדי על מנת להיפטר מההרגל הנורא של הכעס", הבטיח האיש.

"לא אבקש ממך דבר קשה מדי", אמר לו מרן זצ"ל, "רק שתביט על הפנים שלי במשך חמש דקות תמימות, בלא הפסק והיסח הדעת כלל". היהודי שמע ושמוח עד מאד. ראשית, באמת לא מדובר בתנאי קשה, ושנית, מי לא יסכים להסתכל על פניו של צדיק כהסטייפלער! והנה, רבינו זצ"ל מתחיל לעשות פרצופים שונים ומשונים בפניו הקדושות והעדינות, עין אחת למעלה ועין אחת למטה, לפתע הוא מראה פנים זועפות, מלאות חמה. וכך מחליף מפעם לפעם את פני קודשו ממבטים רגועים, לכאלה המביעים כעס וריתחה...

והאיש עומד ומשתאה לנוכח המראה הכל כך חריג, אך כיון שהתחייב להסתכל חמש דקות ברציפות, לא הזיז עיניו מפניו הקדושות של מרן זצ"ל, והיה זה עבורו סיוט בל יתואר... והנה, חלפו להם 5 הדקות, והסטייפלער חוזר לתואר (ולטוהר) פניו הרגילות. הוא פונה אל היהודי ואומר לו: "דע לך, כך נראה אדם כועס! ולא אחרת!"

"רבינו", אמר הגר"א גניחובסקי: "ביקש להראות לאיש את עצמו ב'מראה' ולהציג בפניו כיצד הוא נראה כאשר הוא כועס, כדי שיבין וירגיש את צורתו הנלוזה, ויחדל ממידתו הגרועה". ואכן, היהודי סיפר שההמחשה של הסטייפלער מלווה אותו לאורך כל שנותיו, וכאשר הוא עומד לכעוס, הוא מצייר לעצמו את הבעות הפנים של אותו צדיק, ומיד הוא נמנע מן הכעס.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

נגד הזרם (ב)

אחת התשובות העמוקות בנפש היא למצוא חן. אנשים

יעשו הכל כדי למצוא חן, השאלה היא רק בעיני מי, האם בעיני אנשים בשר ודם או בעיני הקב"ה, כשבעצם אין סתירה בין השניים, אנחנו מבקשים בברכת המזון 'ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם', אין בעיה למצוא חן גם וגם.

הבדיקה הראשונה היא מי קודם? הבדיקה השנייה מי בא על חשבון מי, האם מציאת חן בעיני אדם קודמת למציאת חן בעיני ד' או להיפך. על נח מעידה התורה שהוא זכה למצוא חן בעיני ד'. פרשת בראשית מסתיימת בפסוק 'ונח מצא חן בעיני ד', בעוד שבעיני בני דורו הוא היה האנטי תזה של דור המבול, הוא היה בודד. התורה מעידה כי אותך ראיתי צדיק, רק הוא! נח ידע למצוא חן עם סדר עדיפויות נכון. נגד הזרם כשנתבונן לעומק נראה שהשורש והסוד טמון בפיתוח ובחיווק היכולת ללכת.

כוח להתמודד עם הסחף של האווירה ברוחו, בהפנמת הערך של 'אל ייבוש מהמלעיגים עליו בעבודת ד'. אנו רואים שהרמ"א בפתח חיבורו כתב זאת כבר בסימן א', סעיף א',

ללמדנו שזהו השער והפתח לכל ענין בעבודת ד'. יהודי החשוב לו למצוא חן בעיני כולם לא יגיע לכולם, רק אחד היודע להיות עז נכמו ולא להתייחס למלעיגים, הוא יהיה זה אשר יתעלה. אבותינו ואמותינו הקדושים נבחנו בכוח זה. נח נבחר בשל היותו צדיק תמיד בדור שמלאה בו חוס, דור בו איש כל הישר בעיניו יעשה, דור של מתירנות ושפע.

במדרשים מבואר עד כמה היה נח מושא ללעג וקלס מצד אנשי דורו ואין עמד נגדם ונשאר בצדקו, הוא עמד מול כולם וידע שיש מנהיג לבירה ועל כל דבר יבוא האלוקים במשפט. אברהם אבינו נכתר בשם 'אברהם העברי' על שם שכל העולם מעבר האחד והאחר מהעבר השני, אברהם גדל בדור של עובדי אלילים, נולד לאבא 'יצרן' של פסלים והוא אברהם היה היחיד שהכיר את בוראו...

רבקה גדלה בבית עם אבא רמאי, עם אח כמו לבן ובכל זאת נשארה צדיקה, וכך יוסף הצדיק הוא יוסף בבית אביו והוא יוסף בבית אדוניו המצרי, וכך לאורך כל ההיסטוריה כל מי שגדל וצמח היה רק בזכות הכוח לעמוד נגד האווירה והסחף. ענין של עקרון כשנרצה לדעת מהו הדבר שיבנה בנו כוח לעמוד מול לחץ חברתי, דבר המנוגד לאופי הבסיסי של האדם הרוצה במהותו להיות כמו כולם, יצור שחשוב לו בעיקר להיות מקובל אהוד ואהוב, נראה שהכול הוא ענין של 'עקרונות', כל דבר שיהפוך מסתם המלצה לעקרון יעמוד במבחן.